

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA

PROGRAMI

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ

“Birey ve Toplum”

Danışman Öğretmen: Başak İNGİN

Öğrencinin Adı: Oğuz

Öğrencinin Soyadı: KARAOĞUZ

Diploma Numarası: 001129-0017

Sözcük sayısı: 3587

Araştırma Sorusu: Sabahattin Ali'nin “Kürk Mantolu Madonna” adlı romanında
“Toplumsal yapının birey üzerindeki etkisi ve bireyin karakterini şekillendirmesi” nasıl
işlenmiştir?

ÖZ(ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya Programı Türkçe A dersi kapsamında hazırlanan bu tez çalışmasında Sabahattin Ali nin “**Kürk Mantolu Madonna** “ adlı romanı “*Toplumsal yapının birey üzerindeki etkisi ve bireyin karakterini şekillendirmesi*” başlığı altında kişinin çocukluk, gençlik ve ileri yaş dönemleri ele alınarak toplumsal yapının bireyin karakteri üzerindeki olumlu ve olumsuz etkiler incelenmiştir. Her birey çocukluk döneminde aile yapısı ve çevresel faktörler ile karakterini oluşturur. Bu dönem önemlidir; çünkü insan karakterinin temelleri doğduğu aile yapısı ve çevresel faktörler ile atılmış olur. Gençlik dönemi ise bireyin özellikle içinde bulunduğu toplumsal yapının ve çevresel faktörlerin en belirgin olduğu dönemdir diyebiliriz. Gençlik döneminin olumlu ya da olumsuz geçmesi birey hayatının olgunluk ve yaşlılık dönemlerinin ne şekilde olacağını belirler. Çalışmanın amacı doğrultusunda, odak figürün içinde bulunduğu durum incelendiğinde, toplumun bireyi olumlu ve olumsuz yönde etkilediği ve bu durumun bireyin kişiliği, davranışları ve özellikle de yaşamı üzerinde son derece önemli etkilere, hatta değişikliklere yol açabildiği sonucuna varılmıştır. Bu çalışmanın amacı doğrultusunda, giriş kısmında bireyin çocukluk yılları, içinde bulunduğu çevre ve aile yapısının bireyin karakterinin oluşumuna etkisi, gelişme kısmında gençlik yıllarında bulunduğu ortam ve toplumsal yapının karakterinde üzerinde yarattığı etkiler sonuç bölümünde ise bireyin o ana kadar yaşadıklarında elde ettiklerinin tümünün hayatının şekillenmesinde taşıdığı değer bütüncül bir bakış açısı ile değerlendirilmiştir. Çalışmada ikincil kaynaklara başvurulmamış, tüm değerlendirmeler ve çıkarımlar eserin incelenmesi ile yapılmış ve eserden alınan örnekler ile somutlanmıştır.

Sözcük Sayısı: 220

İÇİNDEKİLER

1. Giriş.....
2. Çocukluk yılları
 - 2.1.Çocukluk yıllarında bireyin karakter oluşumu ve toplumun etkileri
 - 2.2. Çocukluk yıllarında bireyin karakteri ve gelişiminde ailenin önemi
3. Gençlik Yılları
 - 3.1. Gençlik yıllarında toplumsal ve bireysel etkilerin kişinin karakteri üzerinde yansımaları
 - 3.2. Bireyin varlığı ile yüzleşmesi ve hayal kırıklığı
 - 3.3. Bireyin kişiliğini kaybetmesi
 - 3.4. Bireyin çöküşü
4. Sonuç

1-GİRİŞ

İnsanın hayatı doğduğu andan itibaren yaşadığı olaylar çerçevesinde gelişmektedir. Doğuştan elde ettiğimiz özelliklerimizin yanı sıra birçok tutum ve davranışlarımız çevresel etkilerle ve yaşamda karşılaştığımız olaylar tarafından şekillenmiştir. Belli koşullar sağlandığında çok keyifli yaşamlar yaşayabildiğimiz gibi hayatımız bir açıdan bozulması, bizi ruhsal olarak bozabilir ve hayata karşı tutumumuzun tamamen değişmesine neden olabilmektedir. Kürk Mantolu Madonna adlı eserin başkahramanı olan Raif Efendi de hayatta karşılaşmış olduğu olayların etkisiyle hayata karşı farklı tutumlar benimsemiştir. Küçüklüğünde itibaren farklı koşulların ortasında bulunmuştur ve bulunduğu her durum onu farklı yönlerde yaşamaya yönlendirmiştir. Küçüklüğündeki ilişkilerinden, gençlik hayatındaki tercihlerine kadar bu yaşadıkları onu romandaki yaşamına taşımıştır. Bu yaşam karşısında kimi zaman kendisiyle vakit geçirmeyi unutan birey zamanla kendisiyle yüzleşmeye başlar ve hayatta yapmış ya da yapamamış olduğu şeyler onda derin pişmanlıklar yaratabilir. Yaptığı davranışları kaldıramayan kimi bireyler bu nedenden dolayı derin bir çöküş yaşayabilirler ve hayata tutunmakta zorluklar yaşayabilirler. Hatta kimi zaman tamamen hayattan kopup içlerine dönük bir çöküş yaşayabilirler. Bu durumdan dolayı toplumda beraber yaşadıkları insanların gözünde çok farklı durumda olmaya mahkûm kalabilirler ve hayattan tamamen soyutlanabilirler.

2.Çocukluk yılları

2.1.Çocukluk yıllarında bireyin karakter oluşumu ve toplumun etkileri

Çocukluk yılları insan hayatında karakterin oluştuğu ve bu karakterin tüm hayatını etkilediği düşünüldüğünde çok önemli bir dönemdir. Toplumun bir parçası olan birey, içinde yer aldığı aile yapısı ve çevresel faktörlerden etkilenecek, bu yapılanmanın içinde karakterini oluşturmaya, toplum içinde varlık göstererek kişiliğini benliğini bulmak için çalışır. Birey doğumundan ölümüne kadar toplumla sürekli etkileşim halindedir. İnsan doğduğu andan itibaren yaşadığı çevre ile etkileşim kurar, yakın çevresindeki diğer bireyleri taklit eder, örnek alır ve kimliğini oluşturmaya başlar. Bireyin kendi kişiliğini oluşturmasında aile bireylerinin değer yargılarını düşünme biçimlerinin ve yaşam tarzlarının yadsınamaz bir etkisi vardır.

Roman kahramanı Raif Beyin çocukluk yılları Türkiye'nin Havran ilçesinde geçmiştir. Bu dönemde savaş yılları ve düşman işgali ailenin hayatını etkilemiş daha sonra milli ordu Havran'ı kurtarınca yeni bir dönem başlamıştır. *“Benim memleketim dünyanın en güzel yerlerinden biridir. Tarihte birçok medeniyet kurulmuş yıkılmıştır. Tabiatı severim zamanımın çoğunu on on beş asırlık zeytin ağaçlarının altında yatarken bir zamanlar bunların mahsulünü toplayan insanları düşünürdüm”* (Ali, 100) diyerek maddi olarak nispeten rahat, insanlardan uzak, tabiata yakın olmayı tercih eden bir kişi olduğunu belirtir. Raif Bey içine kapalı, biraz hayalci fakat doğa ile iç içe, çok roman okuyan, tarihi araştıran bir çocukluk geçirmiştir. Anne ve ablaları ile çok vakit geçirmediği ve babası ile paylaştığı herhangi bir anı ve zaman olmadığı düşünüldüğünde ise ilgisiz bir aile ortamının karakterini hayli etkilediğini söyleyebiliriz. Babası Raif Beyi İstanbul'a göndermeye karar verir ve bir okul bulup okumasını ister. *“Daima biraz beceriksiz ve mahcup bir çocuk olduğum halde babamın bana*

*böyle söylemesi oğlunu ne kadar az tanıdığını göstermeye yeterdi” (Ali, 57)*sözleriyle de Raif bey babası ile olan ilişkisini daha iyi anlatır. Aynı zamanda babası Raif Efendi'nin hiçbir yatkınlığı olmadığını hissetmesine rağmen onu sahip olduğu sabun fabrikasının başına geçirmeye çalışmaktadır. Bu durum babasının oğlunun isteklerini hiç dinlemeden, sadece kendi idealleri çevresinde onun hayatını şekillendirmeye çalıştığının kanıtıdır zira kendisi Raif Efendi bu konudaki düşüncelerine hiçbir önem vermemektedir. Bu bakımdan düşüncelerinin önemsiz sayılması Raif Efendi'nin kişiliğinde bir özgüven kaybı yarattığı savunulabilir. Çocukluğunda bu yaşadıklarından nasıl etkilendiği, Maria Puder'in, ilk tanıştıklarında *“Siz sahiden bir genç kız gibi mahcupsunuz” (Ali, 80)* sözleri de Raif Beyin ilişkilerinde nasıl utangaç, sıkılgan ve bir o kadar da kendine güvensiz olduğunu çok iyi açıklamaktadır.

Sabahattin Ali nin **“Kürk Mantolu Madonna** ‘’adlı eserinde roman kahramanı Raif Beyin çocukluk yıllarında yakın çevresinden ve yaşamını sürdürdüğü çevreden nasıl etkilendiğini verilen alıntılardan çıkarmak mümkündür. Bu dönemde bireyin doğup büyüdüğü kapalı ve muhafazakâr bir ortamdan ve ilgisiz bir aile ortamından karakterinin olumsuz yönde etkilendiğini söyleyebiliriz. Ancak çocukluğunda tabiatla iç içe olması ve doğduğu bölgenin coğrafi ve kültürel özellikleri bireyin yaşamına olumlu anlamda etki etmiştir. Raif Efendi bu sayede şehir hayatının kalabalığından ve stresinden uzakta bir çocukluk geçirmiştir ve kendini tanımakta erken yaşta adımlar atmıştır. Romanda söylemiş olduğu *“Bilhassa tahammül edemediğim bir şey, kadının erkek karşısında her zaman pasif kalmaya mecbur oluşu... Neden? Niçin daima biz kaçacağız ve siz kovalayacaksınız? Niçin daima biz teslim olacağız ve siz teslim alacaksınız? Niçin sizin yalvarışlarınızda bile bir tahakküm, bizim reddedişlerimizde bile bir aciz bulunacak? Çocukluğumdan beri buna daima isyan ettim, bunu asla kabul edemedim.” (Ali 100)* Onun küçüklükten itibaren insan ilişkilerinde gözlemler yapmaya başladığını ve insanları tanımada daha genç yaşta adımlar attığının

kanıtıdır. Bu düşünce göz alındığında rahat bir ortamda yetişmesi onun insan ilişkilerindeki teorik bilgisinin artışında önemli bir etkisi olmuştur.

2.2.Çocukluk yıllarında bireyin karakteri ve gelişiminde ailenin önemi

İnsan çocukluğunda yaşamış olduğu olaylara karşı olan tepkisini yıllar boyunca içinde saklasa da sonunda verir. Kitabın başkahramanı olan Raif Efendi kendi içinde yaşamayı tercih eden, dışarıyla etkileşimi sınırlı, pasif bir bireydir. *''Ben gene eskisi gibi dünyadan uzak ve daima tasavvurlarımın ve iç dünyamın bir oyuncuğuydım.''*(Ali 67) sözleri ile bu yapısı hakkında okura ilk ağızdan kendisi hakkında bilgi verir. İçindekileri dış dünya ile paylaşmakta zorlanan, ve genellikle bunu göz ardı eden bir bireydir Raif Bey. *''Onların beni anlamalarına imkân yoktu izahat vermeye de asla mecbur değildim.''*(Ali 145) sözleri bu yargıyı kanıtlar niteliktedir. Bu durumun temel sebebi çocukluğunu ilgiden uzak geçirerek, adeta yabancı bir hayvan gibi büyümüş olmasıdır: *''Gerçi babamı gerçek bir muhabbetle sevmem içinde ortada bir sebep yoktu, onunla aramızda daima bir yabancılık mevcut kalmıştı.''*(Ali 141). Bu sözü teoride en yakın akrabası olması gereken anne ve babasıyla bile güçlü bir bağ oluşturamadığını göstermektedir. Raif Bey'in bu durumu kendisini insanlara tanıtmada sıkıntılar yaşamasına neden olmuştur zira birey en küçük toplum birimi olan aile de bile nasıl bir kişiliğe sahip olduğunu özümseyememiştir.

Raif Efendi, çocukluğunda gösterdiği mahzun ve çekingen havayı erişkin yaşlarına kadar korumuş, bu zaman zarfında onu anlamaya çalışmayan anne babası nedeniyle hayatı, büsbütün içine ışık veren ve dışarıya kör bir hale dönüşmüştür: *''Yirmi dört yaşuma geldiğim halde hala çocukluğumun saflığında kurtulamamıştım.''*(Ali, 69). Bu kırgın halinin genç bir kız çocuğuna benzetilmesi onu özgüvensizliğe itmiştir. *''Fakat pek çocuk daha doğrusu pek kadın gibisiniz.''* (Ali, 70) Toplumun erkeğe karşı yüklediği aktif ve atılgan olma özelliklerinde ziyade, daha feminen bir tutum olarak kabul görülen duygularla karar verme

şeklinde yaşamını sürdürmektedir Raif Bey. Bu nedenden dolayı insanlar tarafından alışılmamış görülmektedir.

3. Gençlik Yılları

3.1. Gençlik yıllarında toplumsal ve bireysel etkilerin kişinin karakteri üzerinde yansımaları

Gençlik yıllarının mutlu üretken ve istikrarlı bir yaşam biçimine dönüşmesi bireyin hayattaki başarısı ve yaşlılık döneminde nasıl bir yaşam tarzına sahip olacağı konusunda belirleyici olur. Gençlik yılları artık bireyin karakterinin büyük ölçüde oluşumunu tamamladığı çocukluk yılları ve aile ortamından nispeten ayrıldığı dönemlerdir. Birey bu dönemlerde daha dışa doğru açılmaya ve toplumla ve yeni bireylerle daha çok iletişim kurmaya başlar. Kendi karakterini tanıdığı yeni bireyler ile özdeşleştirmeye ve birlikte bir yaşam tarzı oluşturmaya çalışır. Evlilik ve yeni bir aile yaşamı oluşturmak kavramlarını ele aldığımızda gençlik yıllarının insan hayatının bundan sonraki döneminde ne kadar önemli olduğunu daha rahat anlayabiliriz. Bireyin bu dönemdeki iyi bir eşe ve de arkadaş ortamına sahip olması karakterinde veya yaşam biçimine olumlu olumsuz birçok etkiler bırakır.

Babası Raif Bey'i sabunculuk öğrenmesi ve mütareke yıllarında Türkiye'den uzaklaşarak Avrupa'da kendini geliştirmesi, lisan öğrenmesi için Almanya'ya gönderir. Kaldığı pansiyonda içine kapalı, insanlardan uzak ve yalnız, günler geçiren Raif Bey'in, Maria Puder, Kürk Mantolu Madonna ile tanışması, gençlik yıllarının şekillenmesine, hatta bütün hayatının derinden etkilenmesine neden olur. Raif Beyi'n *"Kafamın içinde ona söylenecek uçsuz bucaksız şeyler bulunduğunu hissediyordum, senelerce söylenecek şeyler"* (Ali, 89) sözlerinden Maria Puder'in karakteriyle kendisini ne kadar özdeşleştirdiğini, bu kadını adeta bir ruh ikizi gibi yıllarca aradığı, onu hem arkadaşı, hem de sevgilisi olarak gördüğü sonucuna varılabilir. Aşağıdaki ifadeler Raif Bey'in hayatında ilk defa mutluluğu yakaladığını, ruhen

kendisi ile özdeşleşen, bütün çekingenlik, güvensizlik ve yalnızlık hislerinden onu kurtaran bir insan bulduğunu ifade eder niteliktedir:

“Artık Maria Puder yaşamak için kendisine kayıtsız ve şartsız muhtaç olduğum bir insandı. Birçok şeylere ihtiyacımızı, onları görüp tanıdıktan sonra keşfetmez miyiz? Ben de o zamana kadarki hayatımın boşluğunu gayesizliğini sırf böyle bir insandan mahrum oluşumda bulmuştum” (Ali, 90)

Raif Bey ilk defa bir insana, içindeki her şeyi çekinmeden ortaya dökmüş, bütün olumlu ve ya olumsuz, başarılı ve ya başarısız taraflarını bütün gerçekliğiyle, bir noktayı bile saklamadan ifade etmiştir. Hayatındaki bu dönem onun yaşadığını ilk defa hissettiği, karakterinde ruhen bir açılım hissettiği anlar olmuştur. Raif Bey, Maria Puder ile olan birlikteliğinde düşünce, birlikte olduğu kadına karşı fikir yakınlığı hissetmiş, kendisi ve sevgilisinin her noktada aynı şekilde düşündüklerini duyumsamış ve bu durum da Raif Bey’in kendini özel ve değerli hissetmesini sağlamıştır.

Raif Bey’in gençlik yıllarını değerlendirdiğimizde, insanların aynı şeyleri paylaştıkları, samimiyetle kendilerini ifade edebildikleri, güvenip sevdikleri insanlar ile beraber olmalarının, insan karakteri ve ruhsal doygunluk, içsel huzur için ne kadar önemli olduğunu ortaya koyar.

Sabahattin Ali ‘**Kürk Mantolu Madonna** ‘adlı eserinde roman karakteri Raif Beyin gençlik yıllarında bulunduğu ortamın ve tanıştığı bireylerin tüm hayatı boyunca yaşamına en büyük etkiyi yaptığı ortadadır. İnsan yaşamında, gençlik yıllarının bireyin yeni bir aile ortamı ve iş ilişkileri kurduğu dönemler olarak kabul edersek bu yılların önemi daha iyi anlaşılır. Bu dönemde birey geçimini sağlayacak bir iş ortamı yaratmaya ve evlilik ve aile birliği oluşturmaya çalışır. İçinde bulunduğu toplum karşılaştığı kişiler ve toplumsal değerler bireyin

tüm değerlerine olumlu veya olumsuz anlamda etki eder yansır ve insan hayatında izler bırakır.

"Birçok şeylere ihtiyacımızı ancak onları görüp tanıdıktan sonra keşfetmez miyiz?"(Ali 145) sözleri ile Raif Bey insan hayatında sonradan keşfettiği şeylerin onu yönlendirmede büyük etkisi olabileceğini paylaşmaktadır. Gençlik yıllarında bulmuş olduğu aşk ve Maria Purder ile olan ilişkisi onun hayatında böyle bir etki yapmaktadır. Daha önceleri eksikliğini bile hissetmediği bu olgunun yaşamına katılmasıyla birlikte aslında bu açıdan büyük bir boşluk hissettiğini fareden Raif Bey, bu olaydan sonra hayatına öz güveni daha yüksek ve kendine olan saygısı artmış bir şekilde devam etmiştir. Bu durum bireyin yaşamında sonradan elde ettiği olguların ona ne deni büyü etkiler yapabileceğini kanıtlamaktadır.

3.2. Bireyin varlığı ile yüzleşmesi ve hayal kırıklığı

Bireyler yaşadıkları toplumdan olumlu bir şekilde etkilenebilecekleri gibi aynı toplumun birey üzerinde yıkıcı ve bireyin çaresizliğe düşüren etkileri de olabilir. Toplum yaşamına uyum sağlamakta zorlanan birey, toplum tarafında yabancılaştırılabilir ve öteki olmaya mahkum kalabilir. Toplum tarafında kabul görmüş olan değer yargılarına ve düşüncelerine uyum sağlayamayan bireyin kendini sorgulamaya başlaması ve hayal kırıklığına uğraması mümkündür. Bireyin hayatında çok önemli yer tutan diğer kişilerle ilişkilerindeki olumlu veya olumsuz tepki ve davranışlar o bireyin tüm hayatını derinden etkileyebilir.

Raif Bey, Maria ile tanıştıktan sonra onunla bir ömür boyu beraber olmayı hayal etmektedir. Ancak babasının ölümü ile beraber işler bir anda tersine döner. Maria Puder'i Almanya'da bırakarak memleketi Havrana döner. Yokluğunda enişterinin babasından kalan işlerin çoğunu kendi varlıklarına dönüştürmeleri Raif Beyi maddi birçok imkânsızlıklarla baş başa bırakır. Maria'dan gelen mektupların cesaret ve şevkiyle maddi zorluklarla baş etmeye, onu

yanına getirmeye çalışan Raif Bey, mektupların biranda kesilmesiyle bir anda tarifsiz acılar yaşamaya başlar ve hatta kendine “*Neden hala yaşıyorum?*” diye sorar.

Sabahattin Ali'nin “**Kürk Mantolu Madonna**” adlı eserinin roman kahramanı Raif Bey hayatının bu döneminde en büyük zorluklar ile yüz yüze kalmış ve bu olumsuz dönemler tüm hayatında belirleyici olmuştur. Aslında insan yaşamı, belli dönemlerde istemediği şekilde çok olumsuz anlarla karşılaşp kırılğan bir hal alabilir. Bireyin bu durumlarda göstereceği tepkiler ve geliştireceği davranış biçimleri bundan sonraki yaşamını şekillendiren çok önemli atılımlar olarak değerlendirilebilir. Denilebilir ki birey sözü edilen bu dönemde yaşamı için aslında hayati önem taşıyan bir noktadadır.

Raif Bey'in karakterini biraz daha derine bakarak incelediğimizde aslında bulunduğu toplumdan olumlu birçok şekilde etkilendiğini de görürüz. O, tabiatı seven kendini tabiatın içinde huzurlu ve sakin hisseden bir karakterdir. Raif beyin kitapları vardır, okumayı sever ve onlardan bir şeyler öğrenmeye çalışır. Bulunduğu iş yerinde diğer çalışanlardan ve amirlerinden daha zeki ve daha çalışkandır. Hatta çizdiği karikatür ve yazımlardan mizahi yönü de güçlüdür diyebiliriz. Aslında iyi bir babadır, kızlarına karşı görevlerini yerine getirmeye çalışmıştır. Ailesine karşı maddi yükümlülüklerini yaşadığı sürece yerine getirmeye çalışmıştır, sorumluluk sahibidir. Ancak Raif Bey yaptıklarını içine kapalı dünyasında saklı tutmuş belki birçok sırrını ve gerçekliğini sadece bir not defteri ve günlüğü ile paylaşmıştır. Hayata karşı bu tutumu öyle bir seviyeye gelmiştir ki iş arkadaşları onu sıradan vasıfsız ve pasif bir karakter olarak görmeye başlamışlardır. Bu görüşler öyle bir seviyeye varmıştır ki iş arkadaşlarının çoğu Raif Efendi'yi aslında Almanca bile bilmeyen, yaptığı çevirilerin çoğunun yanlış ve uydurma olan bir insan olarak görmeye başlamışlardır. Bu görüşlerin oluşmasında Raif Efendi'nin tutumu da etkilidir çünkü Raif Efendi çalıştığı fabrikanın müdürlerinden biri olan, Hamdi Bey kendisine ne kadar ağır hakaretlerle seslenirse seslensin, onu ne kadar rencide ederse etsin, o soğukkanlı kişiliğinden asla ödün vermemektedir ve

hiçbir şekilde karşısındakine, hangi koşullarda olursa olsun, bir serzenişte bulunmamaktadır. Bireyin yaşamış olduğu hayal kırıklığının etkisi çok derindir ve o anda yaşamakta olduğu gerçekliklerin onun hayatındaki etkisi çok sınırlı kalmaktadır ve giderek hayattan kopmaktadır. Öte yandan roman kahramanının iç dünyasına biraz daha girilse daha birçok güzellik ve zenginlik de bulunabilir. Sözü edilen tüm bu özellikler beraberinde başka olumlu niteliklere de kapı açmaktadır biçiminde bir değerlendirme yapılsa pek de yanlış olmaz.

Toplumda karşılaştığımız bireylere dışarıdan ve ön yargılı bakmak bizim o kişi hakkında çok yanlış bilgilere sahip olmamıza neden olur. Her bireyin bir iç dünyası vardır ve paylaşmadığı birçok gerçekleri olabilir. Karşımızdaki kişileri daha iyi anlamak biraz da hayata onların yaşam pencerelerinden bakarak ve daha iyi tanımaya çalışarak olur. Bu yönde karşımızdaki bireylerle iletişim halinde olmak onların hayatlarına daha olumlu yönde etki edecektir.

Raif Bey de sözü edilen bu bakış açısı ile değerlendirildiğinde, denilebilir ki, aslında özü itibari ile olumlu niteliklere sahip olan odak figür, yaşamış olduğu şanssızlıklar ve hayal kırıklıkları nedeni ile bir takım olumsuz hallere düşmüş ve mutsuz olmuş, beraberindekileri de mutsuz etmiştir. Ancak belirtildiği gibi Raif Bey'in kendi gerçekliğinin dışında kalan tüm bu noktalar, olumsuzluklar, onu sözü edilen konuma sürüklemiştir.

3.3. Bireyin kişiliğini kaybetmesi

Bireyin yaşadığı zorluklar ve hedefinden amacından uzaklaşması, kendisine ait olmayan bir kişiliğe bürünmesine ve bu yeni hali kabullenememişse bireyin benlik yitimine uğramasına neden olur.

Raif Bey kendisini dünyanın en lüzumsuz adamı olarak görmekte ve bir birey olarak kendi varlığını değersizleştirmektedir:

“Muhakkak ki dünyanın en lüzumsuz adamıydım. Hayat beni kaybetmekle hiçbir şey ziyan etmeyecekti. Hiç kimsenin benden bir şey beklediği ve benim hiç kimseden bir şey beklediğim yoktu.” (Ali 127).

Bu ruh halini sıkılğan, içine kapanık, duygusal, dünyaya meraklı, hayalperest, mücadeleci olmayan, hayata ve insanlara karşı kayıtsız, silik ama hayatı kalender diye tabir edilebilecek bir tavırla yaşamaya çalışan psikolojik derinliği olan bir kişi olarak tanımlayabiliriz. Bu tanımlamadan bireyin hayatta karşılaştığı olaylar karşısındaki ruh halini ve karakterinde meydana gelen değişimleri görmek mümkündür. Birey, hayatın içinde yaşadığı olaylar ve o anki bulunduğu konumda belirgin olan ruh hali ve psikoloji ile var olan bir varlıktır. Kişilerin yaşadığı olumlu, mutlu olaylar onların daha dünya ile iç içe, dışadönük, mücadeleci, hayata bağlı, insanlarla daha iç içe bir yaşam sürmelerine yol açar. Birey bütün bu olumlu olumsuz olayları yaşarken toplum ile sürekli iç içe ve etkileşim halindedir. Bulunduğu sosyal çevre ve ortaya koyduğu karakter bireyin yaşam çerçevesini belirler.

Maria Puter ile ilişkisinin bittiği andan itibaren Raif Bey yeniden kendi içindeki yaşama çekilir ve kendini izole eder. Artık, eskisinden bile daha yalnız ve kendi içinde yaşayan bir insana dönüşmüştür. Bu halin farkında olan roman figürü kendi konumunu şu sözlerle açık ve net bir biçimde ifade eder: *“... o zaman asla bu kadar ümitsiz olmamıştım.” (Ali 145).*

Mektuplarına bir süre sonra cevap almamaya başladığında bile her şeyi bırakıp Maria'nın yanına gitme cesaretini ise gösteremez. Çünkü çevresinden ve onların söyleyebileceklerinden duyduğu korku onu rahat bırakmaz. Sevmemesine rağmen yine çevrenin etkisiyle bir kadınla evlenir ve yıllarca sömürülmeye ve hor görülmeye ses çıkarmaz. Onun bu pasifliği o kadar bellidir ki adeta kendini bu dünyadan adeta tamamen soyutlamıştır: *“ Evin bütün masrafı*

bizim Raif Efendi'nin cılız ücretine yüklenmekteydi buna rağmen evde zavallı ihtiyardan başka herkesin borusu ötüyordu.” (Ali 29).

Maria ile irtibatının kesilmesi onunla tanışmadan evvelki boş, gayesiz, maksatsız günlerine, eskisinden daha da ıstırap verici halde dönmesine sebep olur. Raif Bey, *“Bu sefer inanmak ve ümit etmek kabiliyetini ben kaybetmiştim” (Ali, 146)* sözleriyle de insanlara karşı sürekli bir itimatsızlık ve düşmanlık hisleri beslemeye başladığını dile getirir. Denilebilir ki yaşadığı hayal kırıklığı ve çaresizlik onun yüreğini karartmış, onu yalnız ve mutsuz, ümitsiz bir insan haline getirmiştir.

Romanda geçen *“Bir müddet kısa, bir müddet o kadın, beni her zamanki aciz miskin halimden kurtarmış, bana doğrusu insan olduğumu benim de içimde yaşamaya müsait taraflar bulunduğunu dünyanın zannedildiği kadar manasız olmayabileceğini öğretmişti.” (Ali, 97)* ifadesi Raif Bey'in karakterindeki kısa süre içinde gerçekleşen gelgitleri ve değişimleri çok net bir biçimde ifade etmektedir.

3.4. Bireyin Çöküşü

Toplumsal yapı içinde kendine rol edinmeye çalışan birey katlanabileceğinden fazla sorumluluğu elinde bulundurursa, bir süre sonra bu nedende dolayı içinde çıkamayacağı durumlara sürüklenebilir, kişi bu hali fazlaca devam ettiremez. Etrafındaki insanların baskısıyla oluşmaya başlayan bu yeni bir kimlik ve bunun yükümlülükleri zaman zaman bireyi taşıyabileceğinin ötesinde bir yükün altına sokmakta, bunun sonucunda bireyi çöküşe sürüklemektedir.

Maria Purder'den ayrılığını bir türlü kabullenemeyen Raif Efendi en nihayetinde evlenir. Fakat karısını her zaman kendinden uzak tutar, onunla bir türlü bir karı koca ilişkisinde olması beklenen samimiyeti yakalayamaz. Çocukları olur, onları sever, fakat onların da hayatta kaybetmiş olduklarının yerini dolduramayacaklarına inanır. Bundan sonraki hayatını, kendi

tabiriyle bir makine gibi, ne yaptığını bilmeden çalışarak geçirir. Öyle ki, kendini dış dünyaya tamamen kapatmış, etrafındaki insanların onu aldatmalarına, kullanmalarına aldırmaz etmeden ve hayattan hiçbir zevk almadan yaşamaya devam etmiştir. Bu dönemi anlatırken *“Bu sefer inanmak ve ümit etmek kabiliyetini ben kaybetmişim”*(Ali 155) sözü Raif Efendi'nin artık hayatta ümitlerinin ve hayallerinin bir bir yok olmasıyla beraber hayata karşı sınırlı olan optimistlik bakış açısının da artık neredeyse yok olduğunu ve çöküşü benliğinde tamamen kabul etmeye başladığını kanıtlamaktadır.

Geçen uzun yıllarda herkesten uzak kendi içine kapalı bir hayat süren Raif Efendi, tesadüf eseri Maria Puter'in, uzun yıllar önce kendi kızını doğururken öldüğünü öğrenmesiyle büsbütün yıkılır. Raif Bey *“On sene tam on sene zavallı ruhumun bütün kırgınlığıyla bir ölüye kızmış, bir ölüyü suçlu tutmuştum ve ben otuz beş seneye yaklaşan ömrümde ancak üç dört ay kadar yaşamış sonra benimle alakası olmayan manasız bir kimliğe bürünmüştüm”* (Ali, 157) sözleriyle aslında hayatını kısaca özetlemektedir. Yaşadığı olaydan sonra devam etme dürtüsünü bir türlü sağlayamayarak, o anlara saplanmış bir şekilde yaşamıştır. Kendini bulmasına rağmen yeniden kaybetmiştir ve özünü tekrardan yitirmiştir. Bu durum bireyin bazı olayları saplantı haline getirebileceğini ve tamamen o olaylara bağlı zamanını geçirebileceğini kanıtlamaktadır.

Bireyin yaşam mücadelesi doğumuyla başlar. İnsan doğduğu çevreyi ve ailesini seçemez. Birey içinde bulunduğu çevre ve o kişiye özel hayatının gerçekleri ile yaşamaya devam eder ve belli bir karakter oluşturur. Yaşamı boyunca sürekli diğer bireyler ile iletişim halinde olur ve bu ortamdan etkiler. Kimi insan daha şanslı doğar ve toplumun gerçeklerinden daha olumlu etkilenir. Kimi insan ise bütün bu koşullardan daha olumsuz etkilenir. Buradaki farklılık insanın ortaya koyduğu karakter ve karşılaştığı zorluklar ile daha kararlılık ve azimle mücadele etmesidir. Roman kahramanımız Raif Bey'in karşılaştığı zorluklara yönelik verdiği

mücadele çok kısıtlı kalmış ve onun yaşadığı hayat ölümüne göre daha zorlu bir hale bürünmüştür.

4.Sonuç

Bu çalışmada, Sabahattin Ali 'nin "**Kürk Mantolu Madonna**" adlı eserinde toplumsal yapının ve diğer bireylerin kişinin üzerindeki etkileri incelenmiştir. İnceleme sonucunda bireyin yaşadığı toplumun ve diğer bireyler ile olan ilişkilerinin kişinin hayatında ne derece yıkıcı etkilere neden olabileceği gözlemlenmiştir. Tabii bu durum roman kahramanı Raif Bey'in karakteri ve ortaya koyduğu hayat mücadelesi ile de birebir ilgilidir.

Raif Bey'in dediği gibi '*... muhakkak ki bütün insanların bir ruhu vardı, ama birçoğu bunun farkında değildi ve gene farkında olmadan geldikleri yere gideceklerdi.*'(Ali 87).

Günümüzde çoğu insan sabah uyanıp hayata adım atarken ruhunu soyar ve çeşitli maskeler takarak yaşama başlar. Bütün bu maskeler aslında sosyal hayatın, ailenin veya genel adıyla çevrenin bireyden istediklerini yansıtmaktadır. Kendi benliğinin farkında olmadan büyüyen ruhun yaşam adına hiçbir gayesi yoktur.

Birey doğumundan ölümüne kadar bulunduğu çevresiyle yaşayan ve sürekli diğer bireyler ile etkileşim halinde olan duygusal bir varlıktır. Bu etkileşim bireye olumlu olumsuz şekillerde yansır ve kişi hayat mücadelesini sürdürür. Kimi zaman karşılaştığı olumsuz durumlardan çeşitli şekillerde kendine kaçış yolları arar. Kimi zaman daha kararlı daha mücadeleci daha savaşçı olur. Bu durum kişiden kişiye farklılık gösterir ve kişinin kendi karakteri ile özdeştir.

Roman kahramanı Raif Bey'i sıkılgan, içine kapanık, hayalperest, mücadeleci olmayan, hayata ve insanlara karşı kayıtsız, silik ama hayatı kalender bir tavırla yaşamaya çalışan psikolojik derinliği olan bir kişidir diye tanımlayabiliriz.

O doğduğu çevre, tabiat, aile yapısı ile hayata başlamış bir karakter olup çocukluğunda anne babası kardeşleri ile gençliğinde tüm hayatını en çok etkileyen sevgilisi ile olgunluk ve yaşlılık dönemlerinde ise sevmeden evlendiği karısı ve kendince mecburiyetten çalıştığı iş ortamındaki amir ve arkadaşları ile sürekli etkileşim halinde olmuştur. Karakterimiz tabii ki hayatta birçok diğer bireyle daha iletişim için de olmuş ve bu durum ve olaylardan sürekli olumlu olumsuz etkilenmiştir. Yaşadığı bazı olaylar hayatında derin izler bırakmıştır. Raif Bey'in yaşadığı ortam ve sürdürdüğü yaşamdan toplumsal çevresinden ve içinde bulunduğu toplumdan daha çok olumsuz yönde etkilendiğini rahatça söyleyebiliriz. Ayrıca karşılaştığı bu olumsuzluklar ile mücadelesi de çok kısıtlı kalmıştır.

Değerlendirmeler sonucunda, bireyin içinde bulunduğu toplumun gerçekleri ve beklentileri ile yönlendirilmesi, onun arzu ettiği hedeflerden sapmasına neden olmuştur sonucuna varılabilir. Hayattaki beklentilerini, hayallerini gerçekleştiremeyen birey kimlik kaybına uğramış ve yaşadığı hayatta gagesiz, umutsuz bir çöküşe sürüklenmiştir.

Aslında yaptığımız incelemelerde karakterimiz Raif Bey kendini yetiştirmiş, belli bir olgunluğa erişmiş potansiyelli bir karakterdir. Ancak toplumun bireyi olumlu ve olumsuz şekillendirebileceği bir noktada kendi öz varlığını, yeni kimlik olgusunu oluşturamamıştır. Ayrıca Raif Bey yaşadığı zorluklar ve hayat mücadelesini kendisine zarar verme pahasına her türlü hayat olgusunu kabullenerek sürdürmüştür.

Dünyanın dışarıdan bakıldığında basit ve zavallı gibi görünen adamı bile insanı hiç kimsenin tahmin edemeyeceği düzeyde farklı ve karışık ruha sahiptir. Kişilerle ilişki kurarken önyargılı olmamalı, onları daha iyi ve yakından tanımak istiyorsak onların iç dünyalarını ve karakterlerini çok iyi gözlemlemeliyiz şeklinde bir yargı da bu değerlendirmelerin ışığında varılabilecek bir sonuç olabilir.

Sabahattin Ali'nin roman kahramanı Raif Bey'in bir not defterine yazdıklarından anlıyoruz ki onun hayatı ve sahip olduğu karakter dünyada diğer insanlar tarafından anlaşılammış, içine kapalı yapısı nedeniyle çözülememiş, sahip olduğu olumlu değer yargı ve düşüncüleri tespit edilemeden kaybolup gitmiş insan yaşamlarından sadece birisidir. Bu değerlendirmede Raif Bey'in yaşamı sözü edilen noktalar ışığında incelendi ve bir takım sonuçlara ulaşıldı. Her kurgunun başka bir dünyayı anlattığı göz önüne alınırca denilebilir ki her yaşam özgündür ve o yaşamı kuran etkenler de birbirinden farklı farklıdır. Hepimiz gibi.

5. Kaynakça

Ali, Sebahattin. Kürk Mantolu Madonna . İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1976